

แนวคิดการฝึกซ้อมวงเครื่องลมตามแนวทางของอัทสึชิ ยามาชิตะ โอซาวา

The Concept of Practicing Wind Instruments

According to the Guidelines of Atsuchi Yamashita Ozawa

ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ^{*1} อติวัชร พนาพงษ์ไพศาล²

นิพัทธ์ กาญจนะหุด³ และภุชิต สุวรรณมณี⁴

Natsarun Tissadikun^{*1} Adiwach Panapongpaisarn²

Nipat Kanchanahud³ and Pusit Suwanmanee⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิธีการและแนวคิดการฝึกซ้อมวงเครื่องลมตามแนวทางของอัทสึชิ ยามาชิตะ โอซาวา ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์แบบฝึกหัดเจแปน แบนด์ คลินิก เป็นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการบรรยายของอัทสึชิ ยามาชิตะ โอซาวา ในการอบรมเชิงปฏิบัติการภายใต้งานประกวด WAMSB World Championships 2022 เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2565 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยที่ผ่านมา

แนวคิดการฝึกซ้อมของอัทสึชิ ยามาชิตะ โอซาวา ได้นำแบบฝึกหัดเจแปน แบนด์ คลินิก เป็นเครื่องมือประกอบการอธิบายแนวคิดและวิธีการสอน นำเสนอการสอนด้วยแบบฝึกหัดประจำวัน หน้า 2 (P.B) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับผู้บรรเลงระดับต้น หรือระดับประถมศึกษา ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบฝึกหัดประจำวันแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ประกอบไปด้วย การบรรเลงโน้ตเสียงเดียว บันไดเสียง 1 บันไดเสียง 2 บันไดเสียง 3 เคเดนซ์ อาร์เพจจ และลิปสเลอ

* corresponding author, email: hornbn@gmail.com

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Asst. Prof. Dr., College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Asst. Prof., Faculty of Humanities, Chiangrai Rajabhat University

³ อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ Lecturer Dr., Faculty of Humanities, Kasetsart University

⁴ อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

⁴ Lecturer Faculty of Fine and Apply Arts, Songkla Rajabhat University

คำสำคัญ : วงเครื่องลม / เจแปนแบนด์คลินิก / อัทซึชิ ยามาชิตะ โอซาวา

Abstract

This article aims to present method and wind band rehearsal concept according to the guidelines of Atsushi Yamashita Ozawa, who composed Japan Band Clinic Method which is a summary of the knowledge gained from the lecture of Atsushi Yamashita Ozawa during the WAMSB Championship 2022 on July 13, 2022, at Main Hall, Thailand Cultural Center.

Atsushi Yamashita Ozawa's rehearsal concept used Japan Band Clinic method as a tool for explaining concepts and teaching methods to present teaching with daily exercise p.2 (P.B.) which is the basis for beginner musicians or primary school until high school level. Daily exercise are 7 variations in one exercise consists of: long note, the first scale, the second scale, the third scale, cadences, arpeggio, and the lip slur.

Keywords: Wind Band / Japan Band Clinic / Atsushi Yamashita Ozawa

บทนำ

การฝึกซ้อมแบบฝึกหัดสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม เป็นกระบวนการหนึ่งที่หลายวงในระดับมัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษาที่มีการเตรียมความพร้อมก่อนทำการฝึกซ้อมเพื่อเข้าสู่บทเพลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ และคณะ (2562: 251-252) ที่มีผลการศึกษาวิจัยกระบวนการฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมในระดับอุดมศึกษา พบว่า ทั้ง 5 วง มีกระบวนการฝึกซ้อมอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการฝึกซ้อมแบบฝึกหัดก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการบรรเลงบทเพลงร่วมกันต่อไป ทั้งนี้แบบฝึกหัดที่ใช้ในการฝึกซ้อมในกระบวนการดังกล่าวมีหลากหลายแบบฝึกหัดให้เลือกใช้ โดยส่วนมากมาจากแบบฝึกหัดของต่างประเทศทั้งจากอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ตาม ความนิยมหรือการนำเข้ามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของวงดุริยางค์เครื่องลมในประเทศไทย ได้แก่ Essential Elements 2000 โดย Hal Leonard และ 3D Band Book โดย James D. Ployhar and George B. Zepp และแบบฝึกหัดที่ได้รับความนิยม

อย่างแพร่หลายแบบฝึกหัดหนึ่ง คือ แบบฝึกหัด Japan Band Clinic ประพันธ์โดยอัทสึชียามาชิตะ โอซาวา ซึ่งเป็นทั้งผู้ประพันธ์และออกแบบการเขียนแบบฝึกหัดสำหรับวงเครื่องลม “Japan Band Clinic” โดยแนะนำการใช้แบบฝึกหัด และแนวทางการฝึกซ้อมในระดับพื้นฐาน (Basic Training) สำหรับประถมศึกษา และมีธยมศึกษาตอนต้น หรือสำหรับผู้เริ่มต้น นอกจากนี้ยังมีแนวคิดการฝึกซ้อมที่นำเสนอให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการฝึกซ้อมที่เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน

แบบฝึกหัดสำหรับวงเครื่องลม “Japan Band Clinic” เป็นแบบฝึกหัดสำหรับการฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมที่ถูกรวบรวมขึ้นจากประสบการณ์จากงาน Japan Band Clinic ในประเทศญี่ปุ่นที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยแบบฝึกหัดดังกล่าวมีเทคนิคและวิธีการฝึกซ้อมวงเครื่องลมที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ แนวคิดของแบบฝึกหัดคือการพัฒนาคุณภาพเสียงการบรรเลงของวงเครื่องลมในระดับเริ่มต้น แบบฝึกหัดมุ่งเน้นความรู้พื้นฐาน 3 ส่วน ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะผู้บรรเลงแบบเดี่ยว 2) การพัฒนาคุณภาพเสียงในวงดนตรีและความเข้าใจในดนตรี และ 3) ความเป็นดนตรี (Japan Band Clinic Committee, 2019) โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรูปแบบและวิธีการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาการบรรเลงของวงเครื่องลมในระดับพื้นฐานตามแนวทางของ Atsushi Yamashita Ozawa ซึ่งเป็นวิทยากรในการอบรมวิธีการฝึกซ้อมแบบ Japan Band Clinic ภายใต้งานประกวด WAMSB World Championships 2022 เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2565 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย โดย โอซาวามีวิธีและเทคนิคในการอธิบายวิธีการฝึกซ้อมพื้นฐานการบรรเลงโดยมีวง Asian Youth Winds เป็นวงสาธิตการบรรเลง โดยนำเสนอเฉพาะในส่วนของการฝึกหัดประจำวัน (Daily Training) ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดที่นำมาใช้ประกอบการบรรยาย และสาธิตวิธีการฝึกซ้อมสำหรับผู้เข้าร่วมอบรมภายในงานประกวด WAMSB World Championships 2022

แบบฝึกหัดเจแปน แบนด์ คลินิก

ลักษณะของแบบฝึกหัดเจแปน แบนด์ คลินิก (Japan Band Clinic Book Method-JBC Book Method) โดยเฉพาะแบบฝึกหัดประจำวัน (Daily Training) หน้า 2 (P.B) ที่ใช้ในการนำเสนอสำหรับบทความนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ส่วน ดังนี้

- 1) Unison 2) Scale 1 3) Scale 2 4) Scale 3
- 5) Cadence 6) Arpeggio 7) Lip Slur

จากประเด็นในการฝึกซ้อมของแบบฝึกหัดประจำวันทั้ง 7 ส่วน อยู่บนพื้นฐานบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) เป็นหลัก เนื่องจากผู้บรรเลงมีความคุ้นเคยกับการบรรเลงบนบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์เป็นพื้นฐาน และต้องการลดความกังวลในการเปลี่ยนบันไดเสียง แต่จะมุ่งเน้นพื้นฐานในด้านทักษะและเทคนิคการบรรเลงอื่น ๆ ส่วนในด้านลักษณะของแบบฝึกหัดตัวอย่างที่นำเสนอ โดยอยู่บนพื้นฐานของบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การบรรเลงโน้ตเสียงยาว (Long tone) การเปลี่ยนระดับเสียงบนบันไดเสียง คอร์ดประสาน (Chord harmony) และความคล่องตัวการเปลี่ยนเสียงของโน้ตด้วยเทคนิคแบบการเปลี่ยนเสียงด้วยลม และปาก (Lip slur) ทั้งนี้ รูปแบบของโน้ตในแบบฝึกหัดประจำวัน (Daily Training) ประกอบไปด้วย 2 ส่วนได้แก่ 1) ส่วนของการบรรเลงเครื่องลมแบบ 4 แนวเสียง (Four parts) และ 2) แนวเสียงกลุ่มเครื่องกระทบ (Percussion) ดังนั้น แนวเสียงการบรรเลงของกลุ่มเครื่องลม (Wind Instrument) ในวง มีลักษณะของแนวเสียงสี่แนวเป็นหลัก (Four parts) และมีแนวเสียงของเครื่องกระทบบรรเลงประกอบเพิ่มเติม

1. วิธีและแนวคิดการฝึกซ้อม

ผู้บรรเลงวงเครื่องลมในระดับต้น ควรได้รับการพัฒนาทักษะในระดับพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การฝึกซ้อมการฟัง และร้อง 2) การควบคุมการหายใจ และ 3) ท่าทางการบรรเลง ซึ่งมีอยู่ในแบบฝึกหัดเจาะแบบด์ คลินิก (Japan Band Clinic Book Method-JBC Book Method) ไว้อย่างครอบคลุมแล้ว โดยมีวิธีการฝึกซ้อมดังนี้

1.1 การร้อง (Sing) ในวิธีการฝึกซ้อมทักษะการร้อง โดยใช้ตัวอย่างจากเครื่องฮาร์โมนีไดเรคเตอร์ (Harmony Director) และร้องโน้ตให้ได้ตามเสียงที่ได้ยิน สอดคล้องกับแนวคิดของนิตินัย พิงยา และณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2560 : 250) ที่กล่าวถึงการนำคีย์บอร์ด (Keyboard) มาช่วยฝึกการฟังเสียงที่ถูกต้องสำหรับการบรรเลง โดยเฉพาะการรวมวง ซึ่งเป็นพื้นฐานของหลักการเบื้องต้นของการฝึกสอดประสานไปพร้อมกับหลักการฟัง การหายใจ และการร้องโน้ตให้ตรงกับเสียงที่ได้ยินเป็นพื้นฐานของผู้บรรเลงที่ควรมีพื้นฐานที่ดี โดยในหลาย ๆ วงอาจได้ฝึกในแนวทางดังกล่าวแล้ว แต่ในแนวทางของ โอชาวา ได้มีแนวคิดที่น่าสนใจในการฝึกซ้อมการฟังและร้องที่น่าสนใจและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ โอชาวา ได้เห็นถึงปัญหาของสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดสถานการณ์การแพร่

ระบาดของโควิด-19 จึงได้มีแนวคิดของการฝึกซ้อมการฟังและร้องในรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ให้เกิดความปลอดภัยจากการแพร่กระจายของเชื้อโควิด -19 และบางครั้งผู้บรรเลงอาจใส่หน้ากากทำให้การออกเสียงมีปัญหา โดยมีแนวคิดและเทคนิคที่ โอซาวา ใช้ในประเทศญี่ปุ่น โดยให้ผู้บรรเลงในวงใช้ขวดน้ำพลาสติก โดยมีน้ำบรรจุอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งของขวด จากนั้น ใช้หลอดขนาดใหญ่ (หรือหลอดขานมไข่มุก) เพื่อให้ผู้บรรเลงเป่าลมเข้าไปในหลอดโดยร้องเสียงที่ได้ฟังไปด้วยพร้อม ๆ กัน และใช้นิ้วอุดปากขวดไว้ไม่ให้ลมเข้าจากด้านนอกของหลอด และตั้งขวดเป็นแนวตรง ไม่เอียงขวด ดังนั้น โอซาวา จึงได้ใช้เทคนิคดังกล่าวมาทดแทนการฟังและร้องออกเสียงเหมือนปกติ

1.2 การควบคุมการหายใจ (Breathing Control) ปัญหาที่มักพบได้บ่อยสำหรับผู้บรรเลงเครื่องลม คือการหายใจที่ไม่ถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพเสียงที่บรรเลงออกมา ดังนั้น ผู้บรรเลงจึงควรต้องมีการฝึกฝนและมีความเข้าใจกลไกในการควบคุมลมหายใจที่ถูกต้อง (Eric Wright, 2011 : 32) การที่จะทำให้ผู้บรรเลงเครื่องลมสามารถควบคุมการหายใจได้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่ดีขึ้นมีหลากหลายแบบฝึกหัดที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ในการฝึกฝนรวมถึงแนวทางของโอซาวา ได้แนะนำให้ใช้กระดาษทาบไว้ที่ริมฝีปากแล้วร้องโน้ตลงไปที่กลางกระดาษ ทำให้เกิดเสียงร้องควบคู่ไปกับการสั่นสะเทือนระหว่างริมฝีปากและกระดาษเกิดเสียงคล้ายเสียงหึ่งของผึ้ง (Buzz) โดยการร้องให้เกิดระดับเสียงตามเสียงต้นแบบที่ได้ยินเริ่มต้นจากโน้ตบีแฟลต (Bb) ไประดับเสียงไปตามบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ไปตามลำดับ ในวิธีการดังกล่าว มุ่งเน้นให้สังเกตการใช้ความแรงลมที่จะต้องมีความสม่ำเสมอและมีการสั่นสะเทือนของเสียงและริมฝีปากอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อผู้บรรเลงเริ่มบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีจริง ควรใช้ความรู้สึกและแนวทางของการควบคุมการหายใจแบบเดียวกันกับที่เคยฝึกการใช้ หรือให้เครื่องดนตรีเกิดการสั่นสะเทือนจากการใช้ความแรงของลมที่เต็มท่อลมของเครื่องดนตรีจนรู้สึกถึงการสั่นสะเทือนได้จริง ดังนั้น แนวคิดของ โอซาวา มีหลักการในการควบคุมการหายใจในการร้องและการเป่าที่ควรคำนึงถึง 3 สิ่ง ได้แก่ 1) ระดับความดัง-เบา (Volume) 2) ความแรงลม (Speed) และ 3) ช่วงเวลา (Timing)

จากหลักการใช้ลม 3 สิ่ง ผู้บรรเลงควรคำนึงถึงทุกครั้งในการบรรเลงเครื่องลม ซึ่งจะทำให้ผู้บรรเลงในวงทุกคนมีความแรงลมเท่ากันและสม่ำเสมอกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งวง ส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่ดี

1.3 ท่าทาง (Posture) ท่าทางการบรรเลงหรือตำแหน่งของการเป่ามีผลต่อเสียงเช่นเดียวกับการควบคุมการหายใจ Mat Dalgleish and Steve Spencer (2014 : 1) ได้อธิบายว่า การที่ผู้บรรเลงมีท่าทางการบรรเลงที่ไม่ถูกต้องอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และคุณภาพเสียงที่ออกมา จากผลสำรวจนักดนตรี 243 คน พบว่า ร้อยละ 86 เกิดอาการบาดเจ็บโดยเกิดจากท่าทางการบรรเลง และตำแหน่งการถือเครื่องดนตรีที่ไม่ถูกต้อง โดยปัญหาที่พบจะมีอาการเจ็บปวดคอ ไหล่ และหลังส่วนล่าง นอกจากนี้ R. Leaver and Other (2011) อ้างถึงใน Mat Dalgleish and Steve Spencer (2014 : 1) ที่ผู้บรรเลงเครื่องลมทองเหลืองกว่าครึ่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบด้านอาการบาดเจ็บจากท่าทางการถือเครื่องดนตรีที่ไม่ถูกต้อง เช่น คอ บ่า ไหล่ และหลัง อาจไปสู่การเป็นกล้ามเนื้ออ่อนแรง และการสูญเสียความแข็งแรงของกล้ามเนื้อไปในที่สุด

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ โอซาวาจึงให้ความสำคัญกับท่าทางของการบรรเลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่มีท่าทางการบรรเลงที่ไม่ถูกต้อง จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพเสียง การบรรเลงที่ดีด้วย สิ่งที่สำคัญของท่าทางการบรรเลงตามแนวทางของโอซาวา มี 6 สิ่ง ดังนี้

1) คาง (Chin)	2) ไหล่ (Shoulder)	3) Arm (แขน)
4) Back (หลัง)	5) สะโพก (Hip)	6) เท้า (Feet)

จาก 6 สิ่งสำคัญที่ผู้บรรเลงควรคำนึงถึง โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น หน้าตรง ไม่ก้มหน้าหรือเงยหน้ามากเกินไป ไหล่และแขนไม่เกร็ง นั่งให้มั่นคง หลังตรงโดยไม่พิงเก้าอี้ หรือนั่งหนึ่งเพียงครึ่งหนึ่งของเก้าอี้ การวางเท้าให้ระนาบกับพื้น โดยสามารถวางฝ่าเท้าบนพื้นได้เต็มที่ เพื่อให้โยกหรือขยับตัวได้อย่างมั่นคงและอิสระ อาจใช้เท้าซ้ายก้าวไปด้านหน้าเล็กน้อย และถอยเท้าขวาไปด้านหลัง ยกตัวอย่างของผู้บรรเลงฟลูท (Flute) ซึ่งจะมีลักษณะพิเศษของท่าทางการนั่ง คือใช้ลักษณะการนั่งแบบที่กล่าวมา 6 สิ่ง ถึงแม้ว่าการนั่งนั้นจะเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่ง แต่ก็ควรที่จะหันเฉพาะช่วงไหล่และหน้าหันไปทางผู้อำนวยเพลงหน้าวง เป็นต้น

2. วิธีฝึกซ้อมแบบฝึกหัด

2.1 Unison

HD หมายถึง ฮาร์โมนีไดเรกเตอร์ (Harmony Director), Band หมายถึง เครื่องเป่าในวงเครื่องลม และ Perc. หมายถึง กลุ่มเครื่องกระทบ

ภาพที่ 1 ตัวอย่าง Unison ในแบบฝึกหัดประจำวัน

Japan Band Clinic Book Method

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

ส่วน Unison มุ่งเน้นทักษะการฟัง ร้อง ประกอบด้วย โน้ตตัวกลม (Whole note) และโน้ตตัวขาว (Half note) และการใช้เครื่องหมายโยงเสียง (Tie note) เน้นการบรรเลงเสียงยาว (Long tone) และค่อย ๆ เข้ามาที่ละแนวเสียง หลังจากการฟังเสียงตัวอย่างจากแนวของเครื่องฮาร์โมนีไดเรกเตอร์ (Harmony Director) เพื่อปรับคุณภาพเสียงให้กลมกลืนกัน ซึ่งวิธีการฝึกซ้อมในส่วนดังกล่าวประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการฝึกซ้อมส่วนที่ 1 Unison

ขั้นตอน	Woodwind	Brass
1	ร้อง (Sing)	
2	ร้อง	เป่าคำพูด
3	บรรเลงเครื่องดนตรี (Instrument)	เป่าคำพูด
4	ฟัง-บรรเลงเครื่องดนตรี	

ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand (2565)

จากตารางที่ 1 เป็นขั้นตอนของการฝึกซ้อมส่วนที่ 1 Unison ในเล่มแบบฝึกหัดเจแปน แบนด์ คลินิก ตามแนวทางของโอซาวามีรายละเอียดของการฝึกซ้อมทั้ง 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทุกแนวเสียงของเครื่องดนตรีในวงฟังเสียงต้นแบบและร้องให้ตรงเสียง

ขั้นตอนที่ 2 การร้อง และบรรเลงด้วยกำพวด (Sing and Mouthpiece)
สำหรับเครื่องลมทองเหลือง (Brass) ที่เป่ากำพวด โดยให้ใช้ผ้าเช็ดหน้าถือรองเพื่อกันน้ำลายไว้ ส่วนเครื่องลมไม่ให้ร้องโดยใช้อุปกรณ์จากขวดน้ำเช่นเดิม

ขั้นตอนที่ 3 การร้อง บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีในบางกลุ่ม (Sing and Instrument)

ขั้นตอนที่ 4 บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีทุกกลุ่ม (Play Instrument)
สำหรับการบรรเลงในขั้นตอนที่ 4 ให้ผู้บรรเลงใช้การควบคุมลม เช่น การเร็วและความแรงของลมเท่ากันกับตอนที่เป่ากำพวด ผู้บรรเลงควรคำนึงถึงความรู้สึกของการควบคุมลมในวิธีต่างๆที่ได้ฝึกฝนดังกล่าวมาแล้ว

2.2 บันไดเสียง 1 (Scale 1) ส่วนของบันไดเสียง 1 (Scale 1) ประกอบไปด้วย โน้ตตัวกลม และตัวขาว ประกอบกับเครื่องหมายโยงเสียง แต่มุ่งเน้นการบรรเลงตามลำดับของโน้ตบนบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) ทั้งนี้ โอซาวา ได้แนะนำวิธีการจินตนาการรูปร่างของเสียง เนื่องจากเราสามารถได้ยินเสียง แต่เราไม่สามารถเห็นเสียงได้

ภาพที่ 2 ตัวอย่าง Scale 1 ในแบบฝึกหัดประจำวัน

Japan Band Clinic Book Method

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

ดังนั้น เราควรจินตนาการเสียงให้เปรียบเทียบออกมาเป็นภาพให้ได้ โดยรูปร่างของเสียง (Form of Sounds) แบ่งออกเป็น 3 รูปร่าง ดังนี้

- A. รูปร่างแบบสามเหลี่ยม
- B. รูปร่างแบบสี่เหลี่ยม
- C. รูปร่างแบบวงรี

ภาพที่ 3 รูปร่างของเสียงจากการจินตนาการด้วยภาพ
(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

เทคนิคของการจินตนาการอีกรูปแบบหนึ่งของโอซาวา มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Adam Frey อ้างถึงใน Gale (2010) ในการจินตนาการรูปร่างของเสียง (Sound shapes) เมื่อมีการจินตนาการรูปร่างของเสียงแต่ละรูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ในการอธิบายเปรียบเทียบให้ผู้บรรเลงในวงได้เข้าใจตรงกัน และสร้างเสียงออกมาในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีคุณภาพ โดยให้ผู้บรรเลงจับคู่กัน โดยให้คนหนึ่งบรรเลง และอีกคนหนึ่งใช้มือหรือนิ้ว จับหรือแตะเครื่องดนตรี ในส่วนที่มีเสียงออกมา เช่น เครื่องลมทองเหลืองให้จับที่ลำโพง เครื่องลมไม้ จับที่ท่อหรือลำโพง เช่นเดียวกัน แล้วให้คนที่แตะเครื่องดนตรีให้หลับตา และคนที่เป่าให้บรรเลงเสียงยาวให้เครื่องดนตรีของตนเองมีการสั่นสะเทือนตลอดเวลา และบรรเลงในส่วนที่ 2 บันไดเสียง 1 (Scale 1) จากนั้น ในแต่ละคู่ให้สลับหน้าที่กัน จากนั้นให้ถามความรู้สึกของเพื่อนที่จับเครื่องดนตรีของอีกคนที่กำลังบรรเลงว่ารู้สึกถึงการสั่นสะเทือนของวัตถุที่เป็นเครื่องดนตรี และให้จดจำความรู้สึกว่าเครื่องดนตรีมีการสั่นสะเทือนตลอดเวลาในขณะที่กำลังบรรเลง จากนั้น ทำการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีพร้อมกันทั้งวง นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการออกเสียง ด้วยการจัดเตรียมวางรูปปากก่อนการหายใจและเป่าทุกครั้ง เพื่อให้การออกเสียงมีความแม่นยำและชัดเจน และการหายใจเข้าเพื่อเป่าออกมาให้มีความเร็วและความแรงลม คำนี้ถึงในขั้นตอนแรกที่ฝึกการเป่ากำพวดและควบคุมลมให้สม่ำเสมอด้วยแรงของลมที่เท่ากัน

2.3 บันไดเสียง 2 (Scale 2) การบรรเลงไล่ระดับเสียงของโน้ตบนบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) ประกอบไปด้วย โน้ตตัวขาว และตัวดำ (Quarter note) โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนนิ้ว (Fingering) ให้รวดเร็ว และ

กระฉับกระเฉง ตรงจังหวะ และเมื่อบรรเลงโน้ตเสียงต่ำใช้ลมให้เต็มที่ เพื่อให้ได้เสียงต่ำที่มีความแข็งแรงและเมื่อบรรเลงเสียงสูงให้ระมัดระวังในด้านสีสันของเสียงและความเข้มเสียง (Dynamic) ให้มีความสม่ำเสมอ

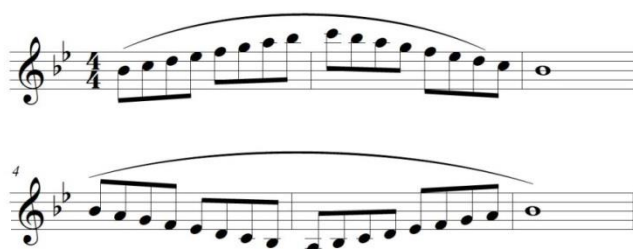
ภาพที่ 4 ตัวอย่าง Scale 2 ในแบบฝึกหัดประจำวัน

Japan Band Clinic Book Method

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

2.4 บันไดเสียง 3 (Scale 3)

ยังคงมีการบรรเลงไล่ระดับเสียงของโน้ตบนบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) โดยเปลี่ยนค่าโน้ตเป็นเซปต์หนึ่งชั้น (Eight note) และเครื่องหมายโยงให้ทางเสียงต่อเนื่องกัน (Slur) ซึ่งไล่ระดับเสียงสูงขึ้นและต่ำลงให้เป็นประโยคเดียวกัน (Phrasing) ซึ่งยังคงใช้ความระมัดระวังในการบรรเลงเสียงต่ำและสูงเช่นเดิม และความคล่องตัวของการเปลี่ยนระดับเสียงให้กระฉับกระเฉง

ภาพที่ 5 ตัวอย่าง Scale 3 ในแบบฝึกหัดประจำวัน

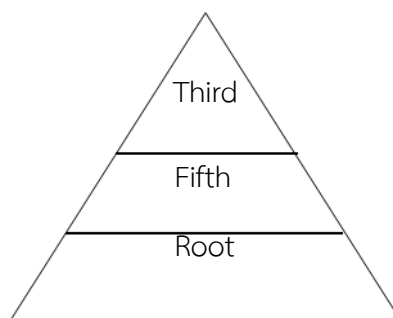
Japan Band Clinic Book Method

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

สำหรับส่วนของบันไดเสียง 2 และ 3 (Scale 2 and 3) โอชาวามีข้อแนะนำที่ควรระมัดระวังในการบรรเลง เนื่องจากการเคลื่อนที่ของระดับเสียงบนบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) ที่นอกจากการมุ่งเน้นความกระชับของการเปลี่ยนโน้ตแล้ว มีข้อควรระวังในการบรรเลง 7 สิ่ง ดังนี้

- 1) การบรรเลงโน้ตเสียงต่ำ (Low note) ควรหายใจให้มากขึ้น และเสียงไม่เบาลง ควรเริ่มให้ดังกว่าปกติ
- 2) การบรรเลงโน้ตสั้น (Short note) ใช้ความแรงลมในการบรรเลงโน้ตสั้นให้ออกเสียงให้ชัดเจนได้มากขึ้น
- 3) การบรรเลงโน้ตที่ไล่ระดับเสียงอย่างต่อเนื่อง
- 4) การเริ่มต้นของเสียงโน้ตในแต่ละโน้ต (Beginning note) หรือการเริ่มต้นเสียงแรกในแต่ละประโยคเพลง
- 5) เสียงสุดท้ายของประโยคเพลง หรือหางเสียงของโน้ตสุดท้าย (The last note of phrase) ควรมีความประณีต หรือบรรเลงให้ครบค่านโน้ตก่อนที่จะหายใจเพื่อบรรเลงในประโยคถัดไป
- 6) การหายใจก่อนเริ่มต้นบรรเลงโน้ตแรกของประโยค (Before breath) การใช้เวลาในการหายใจระหว่างประโยคอย่างรวดเร็ว โดยไม่ให้ใช้เวลาในการหายใจนานเกินไปจนทำให้เริ่มต้นโน้ตแรกของประโยคถัดไปล่าช้าและไม่ทันจังหวะ
- 7) การหายใจท้ายประโยคเพลง (After breath) มีแนวคิดเช่นเดียวกับการหายใจก่อนการเริ่มต้นบรรเลงโน้ตแรกของประโยค ซึ่งควรมีความระมัดระวังเช่นเดียวกัน

2.5 เคเดนซ์ (Cadence) ประกอบไปด้วยโน้ตแบบคอร์ดประสาน (Chord Harmony) ด้วยค่านโน้ตตัวกลม บนบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) ด้วยการดำเนินคอร์ด I – IV – V – I (Bb major-Eb major -F major -Bb major)

ภาพที่ 6 หน้าที่ของการบรรเลงคอร์ด

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

จากภาพที่ 6 หน้าที่ของการบรรเลงคอร์ด โดยแนวเสียงที่บรรเลงโน้ตใดๆในคอร์ด ควรจินตนาการให้เห็นถึงหน้าที่ของแต่ละโน้ตในคอร์ดต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ โดยผู้บรรเลงโน้ตแรกของคอร์ด (Root) จะเป็นฐานของเสียงที่สำคัญ และผู้ที่อยู่ภายใต้เสียงของโน้ตแรกของคอร์ดคือโน้ตตัวที่ 5 และ 3 ไปตามลำดับ และคิดในลักษณะดังกล่าวนี้ในขณะที่บรรเลงคอร์ดประสานไปทุก ๆ ครั้ง

จากแนวคิดของการบรรเลงโน้ตประสานในคอร์ดดังกล่าว โอซาวามีแนวคิดในการวิธีการฝึกซ้อม 2 ขั้นตอน ดังนี้

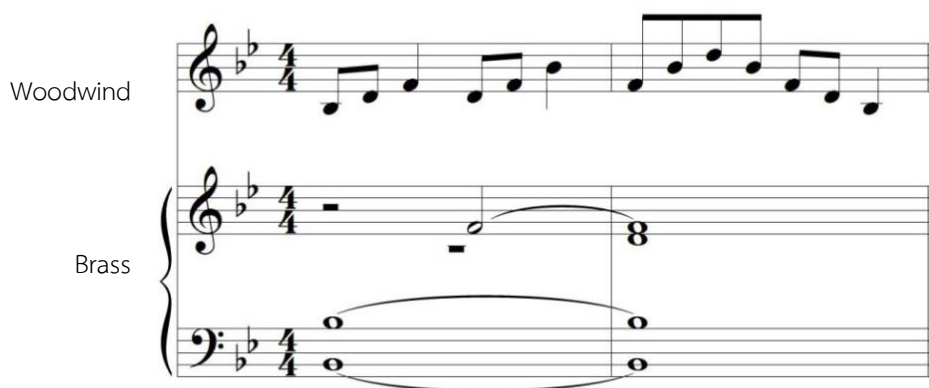
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสมดุลของเสียง (Make Balance) ก่อน ด้วยการบรรเลงคอร์ดประสาน (ดังภาพที่ 1 หน้าที่ของการบรรเลงคอร์ด) ดังนี้

- แนวเสียงที่บรรเลงโน้ตแรกของคอร์ด (Root) มีความสำคัญและบรรเลงระดับเสียงที่สูงกว่าโน้ตอื่นๆในคอร์ด
- แนวเสียงที่บรรเลงโน้ตตัวที่ห้า (Fifth) ของคอร์ด ให้บรรเลงในระดับเสียงดังปานกลาง (Middle Volume)
- แนวเสียงที่บรรเลงโน้ตตัวที่สาม (Third) ของคอร์ดให้บรรเลงระดับเสียงเบา (Soft Volume)

โดยให้ทุกแนวเสียงที่บรรเลงเน้นความสมดุลของเสียงและให้ความสำคัญของโน้ตในคอร์ดไปตามลำดับดังกล่าว และบรรเลงโน้ตเข้ามาไปตามลำดับ เช่น โน้ตแรกของคอร์ดเริ่มบรรเลงก่อนในระดับเสียงดัง และโน้ตห้าของคอร์ดในระดับเสียงดังปานกลาง และโน้ตสุดท้ายที่เข้ามาคือโน้ตสามของคอร์ดในระดับเสียงเบา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ให้บรรเลงโน้ตเสียงยาว หรือความยาวค่าโน้ตตัวกลม (Whole note) เริ่มต้นพร้อมกันทุกโน้ตในคอร์ด โดยคำนึงถึงระดับเสียงที่ฝึกซ้อมในขั้นตอนที่ 1 ดังกล่าวอยู่เสมอ

2.6 อาร์เพจโจ (Arpeggio) มีลักษณะของการบรรเลงไล่ระดับของโน้ตในคอร์ดทีละตัวอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ให้เสียงของโน้ตแต่ละตัวขาดจากกัน บรรเลงด้วยกลุ่มเครื่องลมไม้ที่เป็นทำนองหลัก และแนวเสียงของกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง บรรเลงโน้ตเสียงยาวเป็นคอร์ดประสาน

ภาพที่ 7 ตัวอย่าง Arpeggio ในแบบฝึกหัดประจำวัน

Japan Band Clinic Book Method

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2022 : p2)

วิธีการฝึกซ้อมในส่วนอาร์เพจโจนี ให้แต่ละแนวเสียงรู้จักหน้าที่ของตนเอง โดยให้กลุ่มเครื่องลมทองเหลืองฟังว่ากลุ่มเครื่องลมไม้กำลังบรรเลงโน้ตอะไรบ้าง

2.7 ลิป สเลอ (Lip slur) ใน ส่วน ลิป สเลอ (Lip slur)

เป็นการเปลี่ยนบทบาทของการบรรเลงแนวเสียงทั้ง 2 กลุ่ม โดยแบบฝึกหัดลิปสเลอ เป็นทักษะและเทคนิคที่สำคัญของกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง จึงทำให้ส่วนดังกล่าวนี้มีแนวเสียงของเครื่องลมทองเหลืองเป็นแนวเสียงเคลื่อนที่หรือทำนองหลัก และแนวเสียงของเครื่องลมไม้มีลักษณะของการเป็นแนวเสียงบรรเลงประกอบ (Accompaniment)

ภาพที่ 8 ตัวอย่าง Lip slur ในแบบฝึกหัดประจำวัน

Japan Band Clinic Book Method

(ที่มา : Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand, 2565)

ในช่วงแรกของส่วนลิปสเลอ และต่อมาจึงเป็นลักษณะของโน้ตที่มีคอร์ดเปลี่ยนแปลงไปนอกเหนือจากบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ สังเกตได้จากเครื่องหมายแปลงเสียง (Accidental) เช่น คอร์ดบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) คอร์ดเอเมเจอร์ (A major) คอร์ดเอแฟลตเมเจอร์ (Ab Major)

สรุป

แนวความคิดการฝึกซ้อมวงเครื่องลมตามแนวทางของ อัทสุชิ ยามาซึตะ โอซาวา ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์แบบฝึกหัดเจแปนแบนด์คลินิก (Japan Band Clinic Book Method) โดยมีแนวคิดและวิธีการฝึกซ้อมอย่างค่อยเป็นค่อยไป มุ่งเน้นพื้นฐานทักษะของผู้บรรเลงในระดับต้น หรือในระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวิธีการและแนวคิดในการปรับใช้วิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้บรรเลงได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การใช้อุปกรณ์อย่างขวดน้ำพลาสติกมาทดแทนการร้องออกเสียงที่มักเกิดอุปสรรคต่างๆจากการใส่หน้ากากอนามัย หรือการมุ่งเน้นเปรียบเทียบความรู้สึกของการควบคุมการหายใจของผู้บรรเลงเครื่องลม เน้นการสร้างจินตนาการจากการใช้ Lip Biting เพื่อให้เกิดการสั่นสะเทือนของเสียงและริมฝีปาก และให้ผู้บรรเลงจดจำความรู้สึกเดียวกัน และใช้การควบคุมลมในแบบเดียวกันให้ผลิตเสียงการบรรเลงออกมาที่มีคุณภาพ อีกทั้ง แบบฝึกหัดประจำวันในเจแปนแบนด์คลินิก มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานในเทคนิคต่าง ๆ ให้กับผู้บรรเลง บนพื้นฐานของบันไดเสียงบีแฟลตเมเจอร์ (Bb Major) เพื่อให้ผู้บรรเลงได้สามารถฝึกฝนเทคนิคต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องกังวลในเรื่องของ

คีย์ (Key) และบันไดเสียงที่เปลี่ยนแปลงไป แล้วจึงค่อย ๆ เปลี่ยนบันไดเสียงไปในช่วงท้ายๆของแบบฝึกหัดต่อไป

จากการนำเสนอแนวคิดการฝึกซ้อมวงเครื่องลมตามแนวทางของ อัทสุชิ ยามาซึ ตะ โอซาวา ในบทความนี้ ได้รับการสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการเผยแพร่องค์ความรู้ในบทความนี้ จึงขอขอบคุณสมาคมดนตรีและมาร์ชชิงอาร์ทสากล บริษัทสยามดนตรียามาฮา จำกัด ด้วยความร่วมมือในการจัดการอบรมเฉพาะแบบต์คลินิกบรรยายโดยอัทสุชิ ยามาซึ ตะ โอซาวาภายใต้งานประกวด WAMSB World Championships 2022 เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2565 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เพื่อไม่ให้องค์ความรู้หยุดนิ่งไปพร้อมกับการบรรยาย แต่สามารถนำมาเผยแพร่เป็นบทความวิชาการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางวงเครื่องลมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- ณัฐศรีธัญญ์ ทฤษฎีคุณ, พงษ์พิทยา สัพโส และนิพัทธ์ กาญจนะหุต. (2562). กระบวนการฝึกซ้อมการบรรเลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. **วารสารครุพิบูลย์**. 6(2), 247-261.
- นิตินัย พิงยา และณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). แนวทางการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพเสียงรวมวงของวงซิมโฟนิคแบบต์นักเรียน. **Online Journal of Education**. 12(3), 240-252.
- Eric Wright. (2011). Dynamic Breathing and Respiratory Mechanics for Brass Players and Teacher. **International Trumpet Guild Journal March 2011**, 32-36.
- Gale, B. (2010). Hints on Articulation from Adam Frey Master Class. **Articulation**. [Online]. Available from : http://www.theconcertband.com/index.php/band-training/articulation?fbclid=IwAR1Jifi7Xlhd5T9tcgriz9CS0Yz2M5mY_AQX_2CaT_HAcX8kRG8rsRmqVus. [1 August 2022].
- Japan Band Clinic Committee. (2019). **JBC Band Method: Conductor**. Tokyo : Yamaha Music Entertainment holdings.

Mat Dagleish and Steve Spencer. (2014). Postrum : Developing Good Posture in Trumpet Players Through Directional Haptic Feedback. **Proceedings of the 9th Conference on Interdisciplinary Musicology**. Berlin : Germany.

Yamaha Band & Orchestra, Team Thailand. (2565, 15 ตุลาคม). (ครึ่งเช้า) การประกวดวงโยธวาทิตนั้บรเพลง ระดับชาติ ครั้งที่ 3 [Online]. Available from: <https://www.facebook.com/MarchingArtsInternational/posts/pfbid033hXi7WeJz3yAKA7ejtSEukGUHwqpNPew1DVL4ofzxN9rujRnfmASSMTgFAGZU3zCl>. [สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565].